

Latvijas vienotības jostas ideja jostas Ziemeļzemju viesus pārsteidz un savilņo. Tulkotāja Solveiga Elsberga (pirmā no labās) ierāda, kā josta aužama.

liotēkas loma mūžizglītības procesos, dažāda vecuma iedzīvotāju apmācība informācijas resursu lietošanā un citas.

Latvijas apvienoto bibliotēku pieredze

VIB ir ilglaicīgas sadarbības projekts, kuru veido divas bibliotēkas: Valmieras pašvaldības iestāde — Valmieras bibliotēka — un Vidzemes Augstskolas struktūrvienība — Vidzemes Augstskolas bibliotēka. Abas bibliotēkas izvietotas vienā ēkā. Sadarbības pamatā ir vienlīdzības un demokrātisku lēmumu pieņemšanas princips. Katrai bibliotēkai ir savs bu-

džets un personāls, taču lielākā daļa darba procesu tiek veikti integrēti.

Valmieras bibliotēkas direktore Daiga Rokpelne un Vidzemes Augstskolas (ViA) bibliotēkas direktore Inese Taurīte, VIB Mācību centra vadītāja Svetlana Sprūža un Valmieras bibliotēkas Pieaugušo apkalpošanas nodaļas vadītāja Olga Kronberga viesus iepazīstināja ar Latvijas bibliotēku vēsturi, sistēmu un *Gaismastiklu*, kā arī sniedza ieskatu VIB izveidē un darbībā. Interesants akcents Ziemeļvalstu viesu uzmanībai — 1998.gadā Valmieras informācijas centra atklāšanā, kas iezīmēja pirmo nopietno sadarbības soli starp Valmieras Centrālo bibliotēku un ViA bibliotēku, kā goda viesņa piedalījās Norvēģijas karaliene Sonja.

Viesi tika iepazīstināti arī ar Ziemeļvalstu nedēļas norisēm Latvijā.

D.Rokpelne uzsvēra: **augstskolas un publiskās bibliotēkas stipro pušu integrācija ļauj attīstīties ievērojami straujāk**. Piemēram, viena no Valmieras bibliotēkas kā publiskās un reģiona galvenās bibliotēkas priekšrocībām ir iespēja ietekmēt pašvaldības politiskos lēmumus (augstskolas bibliotēkai kā konkrētas augstskolas struktūrvienībai tik lielu iespēju nav), ir lielāka metodiskā un konsultatīvā bāze, projekta "Trešais tēva dēls" gaitā izveidots moderns mācību centrs. Lietā tiek likta iespēja izmantot divu ministriju — Kultūras un Izglītības — piedāvājumus (mācības, projekti, ceļojošās izstādes u.tml.).

Necerēti rezultatīva ir arī dažādu mērķauditoriju apvienošana. D.Rokpelne akcentē: **VIB mērķis ir kļūt par ģimenes bibliotēku**, kurā tiek stiprināts ģimeniskums un lasīšanas tradīciju pēctecība. Šeit gaidīta ir gan jaunā māmiņa ar grozā līdzatnestu zīdaiņi, gan mazais lasītājs, gan students, pieaugušie, vecie ļaudis un cilvēki ar īpašām vajadzībām. Bibliotēka pamazām veidojas arī par nozīmīgu komunikāciju un sociālo tikšanos vietu, jo

Valmieras bibliotēkas Pieaugušo apkalpošanas nodaļas vadītāja Olga Kronberga dalās Latvijas apvienoto bibliotēku pieredzē

SAŅĀKSMES - DROPTIŅĀJA, DIGITALIZĀCIJA, INTERNETIZĀCIJA - CILVĒKI, NOTIKUMI, PROBLĒMAS

Sanāksmes mērķi. Fonā — Valmieras rajona padomes priekšsēdētāja Vitauts Staņs fotogrāfiju izstāde no brīvdabas izrādes "Pērs Gints" pie Golo ezera Norvēģijā 2008.gadā

SAŅĀKSMES - SEMINĀRI, KONFERENCES

piedāvā iespējas sastapties sabiedrības grupām, kas citādi, iespējams, nesatiktos — piemēram, studenti studiju procesā parasti ir samērā izolēta grupa. ViA studenti ar prieku iesaistās publiskās bibliotēkas aktivitātēs, piemēram, bibliotēkā tiek īstenota pašu studentu iniciatīva — lasīšanas vakari, kuros studenti bērnu apkalpošanas nodaļā "Zvirbulēns" lasa bērniem priekšā grāmatas.

Virtuālajā vidē katrai mērķauditorijai pārskatāmības un ērtākas orientēšanās dēļ tiek piedāvāta sava tīmekļa vietne: pilsētas iedzīvotājiem: www.biblioteka.valmiera.lv, studentiem: www.va.lv sadaļa "Bibliotēka".

Ne vienā vien apvienotajā bibliotēkā sarežģījumus rada **mācību grāmatu izmantojums**. Bieži apvienotās publiskās bibliotēkas lasītāji, kas ir citu augstskolu studenti, monopolizē apvienotās augstskolas bibliotēkas mācību grāmatu krājumu, liedzot iespēju to izmantot pašu studentiem. VIB tādēļ uz mācību grāmatu krājumu attiecināts ierobežojums — tas ir atdalīts un publiskās bibliotēkas lasītāji to var izmantot vien tad, kad to nepieprasa augstskolas studenti. Strādājot lasītavā, krājums pieejams jebkuram. Tomēr VIB uzskata, ka mūžizglītības kontekstā publiskās bibliotēkas pienākumos ietilpināms uzdevums ar nepieciešamo literatūru nodrošināt ikvienu lasītāju. Ziemeļvalstu apvienoto bibliotēku pārstāvji novērojuši, ka tieši augstskolas bibliotēkas krājums apvienotajās bibliotēkās tiek izmantots visintensīvāk.

Tāpat kā daudzās valstīs, arī Latvijā apvienotajai bibliotēkai ikgadējā bibliotēkas darba **statistikas** atskaite jāiesniedz 2 resoriem atsevišķi — ja katrā tiks atspoguļoti kopējie rādītāji, vispārējā valsts bibliotēku statistika iegūs nepareizu — dubultu rādījumu. VIB rastais pagaidu risinājums ir vienošanās līgums, kurā norādīts, kā sa-

Kopīgi mērķi un idejas apvieno ne tikai bibliotēkas, bet arī bibliotekārus! Valmieras bibliotēkas direktore Daiga Rokpelne un Drammenes Apvienotās bibliotēkas pārstāvis Trunns Minkens

SAŅĀKSMES - VECA UN JAUNA GRĀMATNIECĪBA - ARZEMES - PAGĒMĒJA UN APĒRES - BĒRNI UN JAUNIEŠI BIBLIOTĒKĀS - KONFERENCES

Kerstina Simberga (no kreisās) un Lēna Lingvalla iepazīstina ar aktualitātēm Gotlandes Universitātes un publiskajā bibliotēkā Visbijā

Gunilla Genberga un Pērs Ēriks Viks stāsta par pārmaiņām Hernesandas Apvienotajā bibliotēkā Zviedrijā

dalīti dati statistikas atskaitēm — telpas, krājums, personāls u.c. Piemēram, telpu dalījums veikts, pamatojoties uz VIB lasītāju dalījumu: 20% ir ViA studenti un darbinieki, 80% — Valmieras iedzīvotāji un pārējie.

Drammenes Apvienotā bibliotēka

Trunns Minkens (*Trond Minken*, DAB, Norvēģija) atzina: pasaules ekonomiskā krīze neskartus nav atstājuši arī **apvienoto bibliotēku budžetus** — gan Norvēģijas augstskolu, gan publiskās bibliotēkas cieš no finansējuma samazinājuma, kaut arī studējošo skaits augstskolās pieaug. DAB veiktajā bibliotēkū darba laika izmantojuma izpētē noskaidrots, ka ļoti daudz laika bibliotekāri velta lasītāju apkalpošanai. T.Minkens uzsvēra: ārzemju praksē ir tikai viens lasītāju apkalpotājs veselā bibliotēkas stāvā. Arī DAB nolemts ieviest tehnoloģiskus risinājumus grāmatu izsniegšanai un saņemšanai, kā arī vairāk uzmanības veltīt lasītāju informācijpratības apmācībai, lai viņi patstāvīgi varētu izmantot bibliotēkas resursus, atslogojot no šī pienākuma bibliotēkas darbiniekus.

Prioritārs darba virziens DAB ir **jauniešu piesaiste bibliotēkai**. Jauniešu ieinteresēšanai bibliotēkā ļauts ieņākt datorspēlēm un spēļu automātiem, tiek organizētas arī ASV bibliotēkās tik populārās *Spēļu naktis* (norises laiks no 19.00 līdz 07.00). Tiesa gan DAB izstrādātais datorspēļu nolikums (tas atzīts un novērtēts visā Norvēģijā) nosaka, ka spēļu saturam jābūt izglītojošam un informācijpratību attīstošam, ierobežojamas vardarbības spēles.

Liela uzmanība DAB veltīta **pieaugušo lasītāju datorprasmju apmācībai**, jo arvien satraucošāka ir cilvēku,

kas nav apguvuši modernās tehnoloģijas, nespēja iekļauties sabiedrībā. Īpaša riska grupa ir ļaudis pēc 50 gadu vecuma. Praksē pierādījies, ka vecāku cilvēku apmācība grupās ir neefektīva, tādēļ DAB galvenokārt tiek īstenota individuāla pieeja ikvienam vai arī mācības notiek nelielās grupās (divi trīs cilvēki). Bibliotekāri ir pacietīgi un sagatavoti arī tam, ka kādam klientam, iespējams, datorpeles vadība būs jāmaca veselu stundu. Tomēr viena no akūtām problēmām arī DAB ir pedagoģisko zināšanu nepietiekamība bibliotekāriem. To cenšas aizstāt ar pieredzi — katrs datorskolotājs veic detalizētas piezīmes par ikvienu apmācāmo, lai noskaidrotu, kam mācību procesā pievērsama lielāka uzmanība, kādas ir visbiežāk sastopamās kļūmes, to risinājuma iespējas utt.

DAB ir viens no retajiem piemēriem, kad bibliotēkas vispirms tika apvienotas un tikai pēc tam, balstoties darbībā, izstrādāts kopējs stratēģiskais plāns. Tas vēlreiz apliecina, ka universālas veiksmes receptes bibliotēku apvienošanai nav un galvenais ir elastīga pielāgošanās konkrētajiem apstākļiem un nosacījumiem.

Hernesandas Apvienotā bibliotēka

Gunillas Genbergas (*Gunilla Genberg*, HAB, Zviedrija) ziņojums diemžēl izskanēja minora toņos. Durvis apmeklētājiem HAB vēra 2000.gada februārī jaunā, modernā, īpaši šim nolūkam celtā ēkā, kas tika uzskatīta par vienu no skaistākajām bibliotēku celtnēm Zviedrijā 20.gadsimta beigās. Vairākus gadus bibliotēka attīstījās veiksmīgi, taču pārmaiņas, kas skārušas ekonomiku, izglītību, informācijas tehnoloģiju u.c. jomas, atnesušas problēmas. Iedzīvotāju skaits Hernesandā samazinās, jaunieši pilsētu atstāj,

Sanāksmes dalībnieku kopfoto Ziemeļu Ministru padomē Rīgā

palielinājies bezdarbs, nav īstenojusies arī Vidusviedrijas Universitātes un Hernesandas pašvaldības iecere piesaistīt studijām mazajā ziemeļu pilsētiņā Hernesandā (25 000 iedzīvotāju) nozīmīgu skaitu ārvalstu studentu no Eiropas, izveidojot īpaši labvēlīgus studiju apstākļus. Pašvaldības iestādēm, tajā skaitā bibliotēkai, tiek samazināti budžeti, ieviests taupības režīms. Cita problēma — tālmācības studentu skaits Vidusviedrijas Universitātē sasniedzis 85% no studentu kopskaita. Tas nozīmē, ka senāk intensīvi izmantotās telpas nu ir pustukšas, samazinājies apmeklējums, izsniegums. Tā vietā, lai atlaistu darbiniekus, bibliotēka atsakās no liekajām platībām un tās izīrē.

Gotlandes Universitātes un publiskā bibliotēka Visbijā

Kerstina Simberga (*Kerstin Simberg*, GUPB, Zviedrija) ziņoja, ka arī GUPB virzās uz **lasītājus apkalpojošo darbinieku skaita samazināšanu** un lasītāju pašapkalpošanās veicināšanu.

GUPB darbu ievērojami ietekmējusi 2007.gadā uzsāktā Gotlandes Universitātes pāreja uz liberālo izglītību (*liberal education*). Šis pieejas pamatā ir nevis formālu zināšanu uzkrāšana, bet intelekta, analītiskās domāšanas, problēmrisināšanas spēju attīstīšana, izpratnes veidošana par pasauli kā vienotu veselumu. Vispusīgi attīstītas, radošas personības izveidē nozīmīga loma piešķirta daiļliteratūrai, tādēļ GUPB uzdevumos ietilpst augstvē-

tīgu ieteicamo daiļdarbu sarakstu sagatavošana dažādām Gotlandes Universitātes studiju programmām, piemēram, tieslietās, arheoloģijā, socioloģijā. Daiļliteratūras apguve papildus profesionālajām prasmēm ļauj paplašināt redzesloku, iegūt cilvēcisko pieredzi, attīstīt empātiju. Bibliotekāri rīko daiļliteratūras izstādes, vada seminārus par daiļliteratūru un tajā paustajām vērtībām.

GUPB kļuvusi par nozīmīgu kultūras un zināšanu centru — 2007.gadā bibliotēkā īstenotas 86 dažādas pieaugušo programmas, arī grāmatu prezentācijas, grāmatu gadatirgi, dzejas, mūzikas vakari, pat dejas.

Valmieras bibliotēkas direktore D.Rokpelne atklāja, ka apvienotās bibliotēkas idejas iedzīvināšana nesusi ne tikai prieku, azartu, jaunas iespējas, sadarbību ar fantastiskiem cilvēkiem un veiksmi. Bijusi jāpiedzīvo arī neziņa, bailes, vilšanās un mokoši jautājumi: "Kas būs, ja neizdosies? Kas notiks, ja izdosies?". Daudz drosmes vajadzīgs, lai apvienoto bibliotēku radītu, taču ne mazāk spēka un ticības prasa dzīve un darbs īstenotā *sapnī* — atzīst D.Rokpelne. Apvienotā bibliotēka arvien ir procesā, kura rezultātu ietekmē tik daudz *nezināmo*. Tādēļ dalīšanās pieredzē ir nepārvērtējami svarīga.

2009.gada maijā Baltijas un Ziemeļvalstu apvienoto bibliotēku tīkla *CombiLib* sanāksme notiks Mariehamnas bibliotēkā Olandes salās Somijā.

(Marlēnas Krasovskas foto)